



تأثیر دوره بحران بر هزینه‌های دولت در ایران

با استفاده از آزمون (نظریه پیکاک و وایزمن)

www.ketab.ir

|                     |   |                                                                                                             |
|---------------------|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : | سعیدی گلپایگانی، محمد رضا، ۱۳۶۵-                                                                            |
| عنوان و نام پدیدآور | : | تأثیر دوره بحران بر هزینه‌های دولت در ایران با استفاده از آزمون (نظریه پیکاک و وایزمن)                      |
| مشخصات نشر          | : | تهران: رادسر، ۱۳۹۴.                                                                                         |
| مشخصات ظاهری        | : | ۱۱۵ ص.؛ مصور                                                                                                |
| شابک                | : | 978-600-95553-0-7                                                                                           |
| وضعیت فهرست نویسی   | : | فیبای مختصر                                                                                                 |
| یادداشت             | : | فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی:<br><a href="http://opac.nlai.ir">http://opac.nlai.ir</a> قابل دسترسی است |
| شناسه افزوده        | : | رادسر، مرضیه، ۱۳۶۴-                                                                                         |
| شناسه افزوده        | : | غروی، پونه، ۱۳۶۴-                                                                                           |
| شماره کتابشناسی ملی | : | ۳۸۵۶۴۹۸                                                                                                     |

نام کتاب : تأثیر دوره بحران بر هزینه‌های دولت در ایران با استفاده از آزمون (نظریه پیکاک و وایزمن)

مؤلف : محمدرضا سعیدی گلپایگانی ۱۳۶۵- مرضیه رادسر ۱۳۶۴- پونه غروی ۱۳۶۴-

ناشر : تهران انتشارات رادسر، ۱۳۹۴

ویراستار : مصطفی رادسر

طراح جلد : مصطفی رادسر

نوبت چاپ : اول

تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه

قیمت : ۹۰۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۵۳-۰-۷

## چکیده

۱

## فصل اول: کلیات

۲

### ۱-۱) مقدمه

۳

### ۲-۱) تشریح و بیان موضوع

۴

### ۳-۱) ضرورت و اهداف تحقیق

۵

### ۴-۱) مسئله‌ی اصلی تحقیق

۶

### ۵-۱) فرضیه‌ی تحقیق

۶

### ۶-۱) سابقه‌ی تحقیقات و مطالعات انجام شده

۶

### ۷-۱) روش تحقیق

۷

### ۸-۱) ساختار پایان‌نامه

۷

### ۹-۱) محدودیت‌های تحقیق

۸

## فصل دوم: ادبیات موضوع و مروری بر مطالعات تجربی

۹

### ۲-۱) مقدمه

۱۰

### ۲-۲) نظریه‌های دولت و نقش آن در اقتصاد

۱۰

### ۳-۲) الگوی پیکاک و وایزمن

۱۳

### الف. چگونگی شکل‌گیری نظریه‌ی پیکاک و وایزمن در مورد متخارج عمومی

۱۳

### ب. فرضیه و ایده‌ی اصلی در مطالعات پیکاک و وایزمن

۱۵

### ج. چارچوب نظری

۱۷

### د. الگوهای آزمون‌پذیر مطرح شده برای نظریه‌ی پیکاک و وایزمن

۱۹

### ه. بسط و اطلاق نظریه‌ی اولیه‌ی اثر جابجایی توسط پیکاک و وایزمن

۲۱

### ۴-۲) سایر نظریه‌های گسترش بخش عمومی

۲۸

### ۲-۴-۱) الگوی واگنر

۲۸

### ۲-۴-۲) الگوهای توسعه‌ای بخش عمومی

۳۰

### ۵-۲) مطالعات تجربی

۳۱

### ۲-۵-۱) مطالعات تجربی برآمون نظریه‌ی اثر جابجایی

۳۱

|    |                                                                            |
|----|----------------------------------------------------------------------------|
| ۳۱ | الف. تطبیق‌های نموداری روند رشد هزینه‌های بخش عمومی با نظریه‌ی اثر جابجایی |
| ۳۲ | ب. مهم‌ترین مدل‌های اقتصادسنجی مطرح شده برای نظریه‌ی اثر جابجایی           |
| ۳۷ | ج. برخی دیگر از مطالعات انجام شده بر روی نظریه‌ی اثر جابجایی               |
| ۳۹ | ۲-۵-۲) سایر مطالعات تجربی در مورد بخش عمومی                                |
| ۴۲ | ۲-۶) جمع‌بندی                                                              |
| ۴۴ | فصل سوم: روش تحقیق، گردآوری اطلاعات و معرفی مدل                            |
| ۴۵ | ۳-۱) مقدمه                                                                 |
| ۴۵ | ۳-۲) روش‌شناسی تحقیق                                                       |
| ۴۶ | ۳-۳) گردآوری اطلاعات                                                       |
| ۵۹ | ۴-۴) معرفی مدل                                                             |
| ۵۹ | ۴-۴-۱) انتخاب مدل معرفی شده توسط هنرکسون برای آزمون فرضیه تحقیق            |
| ۵۹ | ۴-۴-۲) انتخاب سال‌های بحرانی                                               |
| ۶۰ | ۴-۵) جمع‌بندی                                                              |
| ۶۱ | فصل چهارم: روند هزینه‌های عمومی در ایران و آزمون فرضیه‌ی تحقیق             |
| ۶۲ | ۴-۱) مقدمه                                                                 |
| ۶۲ | ۴-۲) آزمون نظریه‌ی اثر جابجایی پیکاک و وایزمن                              |
| ۶۲ | ۴-۲-۱) تحلیل نموداری                                                       |
| ۶۹ | ۴-۳) تحلیل نتایج و جمع‌بندی                                                |
| ۷۱ | فصل پنجم: خلاصه و نتیجه‌گیری                                               |
| ۷۷ | منابع و مأخذ                                                               |
| ۸۱ | پیوست‌ها                                                                   |

- نمودار ۱-۲. سه روایت اصلی از نظریه‌ی پیکاک و وایزمن ۲۰
- نمودار ۱-۳. روند درآمد و هزینه‌ی کشور در بازه ۱۳۰۰-۱۳۳۷ ۴۸
- نمودار ۲-۳. رشد هم‌زمان هزینه‌های دولت و تولید ناخالص داخلی  
به قیمت‌های جاری ۱۳۳۸-۱۳۸۵ ۵۰
- نمودار ۳-۳. هزینه‌های واقعی دولت به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ ۵۳
- نمودار ۴-۳. تولید ناخالص داخلی واقعی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ ۵۳
- نمودار ۵-۳. شاخص هزینه‌های واقعی دولت و تولید ناخالص داخلی  
به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ ۵۴
- نمودار ۶-۳. مخارج سرانه‌ی واقعی دولت به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ ۵۷
- نمودار ۷-۳. تولید ناخالص داخلی سرانه‌ی واقعی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ ۵۷
- نمودار ۸-۳. حرکت هم‌زمان هزینه‌های ثابت واقعی دولت و تولید ناخالص  
سرانه‌ی واقعی به قیمت‌های سال ۱۳۷۶ ۵۸
- نمودار ۹-۱. نسبت هزینه‌های واقعی دولت به تولید ناخالص داخلی واقعی  
به قیمت‌های سال ۱۳۷۶ ۶۳

|    |                                                                       |
|----|-----------------------------------------------------------------------|
| ۴۷ | جدول ۱-۳. ارقام درآمد و هزینه کشور طی سال‌های ۱۳۰۰-۱۳۳۷               |
| ۴۹ | جدول ۲-۳. هزینه‌های اسمی دولت و GDP اسمی طی سال‌های ۱۳۳۸-۱۳۸۵         |
|    | جدول ۳-۳. هزینه‌های واقعی دولت و GDP واقعی بر اساس قیمت‌های ثابت      |
| ۵۱ | سال ۱۳۷۶ طی سال‌های ۱۳۳۸-۱۳۸۵                                         |
| ۵۵ | جدول ۴-۳. جمعیت کل کشور طی سال‌های ۱۳۳۸-۸۵                            |
| ۵۶ | جدول ۵-۳. هزینه‌های سرانه واقعی دولت و GDP سرانه واقعی در بازه ۱۳۳-۸۵ |
| ۶۶ | جدول ۱-۴. ضرایب برآورد شده و آماره‌ی t برای شوک اول نفتی              |
| ۶۶ | جدول ۲-۴. ضرایب برآورد شده و آماره‌ی t برای انقلاب اسلامی             |
| ۶۷ | جدول ۳-۴. ضرایب برآورد شده و آماره‌ی t برای جنگ تحمیلی                |
| ۶۸ | جدول ۴-۴. ضرایب برآورد شده و آماره‌ی t برای کاهش شدید قیمت نفت        |
| ۶  | جدول ۵-۴. ضرایب برآورد شده و آماره‌ی t برای تمامی بحران‌ها            |

## پیشگفتار:

مدیریت یکی از مهمترین فعالیتهای انسان است. سابقه تئوریک مدیریت هر چند از لحاظ زمانی به حدود ۱۹۰۰ می رسد ولی بی شک از زمانی که انسان گروه را ساخت و جامعه اولیه را بنیاد نهاد و نیز از آن هنگام که به شکار و در غار زیستن پرداخت و برای مشکلاتش چاره جویی کرد، در عمل مدیریت نیز پدیدار شد. حتی این مفهوم در فرهنگ فرآنی نیز مطرح است زیرا خداوند بارها خودش را مُدَبِّرُ الْأُمُور دانسته است، مانند: ((إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُذَبِّرُ الْأُمُورَ))<sup>۱</sup> که اوج تدبیر خود را در آفرینش انسان می داند و به خود آفرین می گوید.

در عصر حاضر مدیریت را به عنوان یکی از شاخص های مهم تمدن معاصر و از جمله عوامل رشد توسعه اجتماعی و فرهنگ جوامع کنونی بحساب می آورند. توسعه هر جامعه ای مستلزم توسعه در نظام آموزش و پرورش آن جامعه است. شناسایی عوامل مؤثر در بهبود کار این نظام پیدا کردن نقاط ضعف آن و ایجاد تغییرات مفید با توجه به نیازهای جامعه از ضروریات است. برخی از صاحب نظران دنیای امروز را دنیای مدیران آگاه می دانند و علم مدیریت را در شمار یکی از پیچیده ترین رشته های علوم انسانی به حساب می آورند. زیرا به کمک مدیران توانمند و آگاه به اصول نظریه ها و سبک های مدیریت و افزایش مهارت های انسانی، اوراکی و فنی می توان چهره سازمانها را دگرگون ساخت. از بین مدیریتها، مدیریت آموزشی از دشوارترین، پر اهمیت، ترین و حساس ترین انواع مدیریت در سازمانهای عمومی و دولتی است. در واحدهای آموزشی به لحاظ اهداف پیچیده و بسیار گسترده، فعالیتهای متعدد و متنوع و روشهای اجرایی گوناگون مدیریت و رهبری آموزشی جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص داده است.

پیشایش از کلیه صاحب نظرانی که ما را با انتقادات و پیشنهاد های سازنده و راهگشا و رفع نقایص و معایب کتاب حاضر برای ارتقاء کیفیت آن یاری می دهند تشکر و قدردانی می نمایم.

محمدرضا سعیدی گلپایگانی

<sup>۱</sup> - سورة یونس آیه سوم.

## مقدمه:

موضوع مورد بررسی در این کتاب، سازگاری یا عدم سازگاری تئوری اثر جابجایی پیکاک - وایزمن با داده‌های بخش عمومی ایران می‌باشد.

این نظریه که در چارچوب اقتصاد بخش عمومی ارائه شده است به مطالعه رفتار هزینه‌های بخش عمومی در طی دوره‌های بحرانی می‌پردازد. پیکاک و وایزمن، به عنوان طراحان اصلی این نظریه، تنها به بررسی نموداری روند تغییرات هزینه‌های دولت و GNP در طی زمان پرداختند. پس از این که پیکاک و وایزمن نتایج کار خود را منتشر کردند، نظریه‌ی آنها توسط تعداد زیادی از محققان به آزمون گذاشته شد. به این ترتیب روایت‌های مختلفی از نظریه مطرح شد.

در این کتاب به آزمون نظریه اثر جابجایی برای ایران در دوره زمانی 1338-1385 پرداخته شد. نتایج بررسی‌ها حاکی از آن است که نمی‌توان سازگاری روایت‌های اصلی نظریه‌ی پیکاک و وایزمن را با داده‌های ایران در این دوره ثابت کرد.